

Društvo Kortina

Intervju z Branetom Žilavcem

Društvo Kortina je v slovenskem prostoru prisotno že kar lep čas. Njihova dejavnost sega na različna področja. Člani Kortine so nekakšna gonilna sila pri prenosu novih idej (v teoriji in praksi) v domače loge. Vsi projekti pa so med seboj povezani. Združuje jih črpanje idej iz sin-teze spiritualne in mistične filozofije (antropozofija), ki jih je na začetku stoletja zagovarjal Rudolf Steiner. Antropozofija je nova, še nepriznana veda, ki temelji na individualnem razumevanju, svobodi in odgovornosti. V okviru društva trenutno tečejo dejavnosti na področju waldorfske pedagogike, biodinamičnega kmetijstva ter zadnje čase vse bolj aktualne permakulture.

V kakšnih okoliščinah je društvo nastalo in kako se je vaša dejavnost razvijala?

“Zametki današnjega društva segajo v leto 1988. Takrat sem v okviru ZSMS-ja ustanovil gibanje za naravno prehrano. To je bilo tudi obdobje, ko sem doživel osebno spremembo zaradi zamenjave lastne prehrane ter spoznal nov način življenja. Vendar je v Sloveniji takrat zelo malo ljudi poznalo

principe biodinamičnega kmetijstva ter z njim povezano biološko pridelano hrano. Tako smo se znašli v neke vrste getu. Kajti spoštovanje kriterija, da v trgovini ne boš kupil konvencionalno pridelane hrane, bi takrat pomenilo stradanje. Število ljudi, ki je iskalo biološko pridelano hrano, pa je bilo veliko. Večina, ki se je drugače prehranjevala, pa ni poznala načina organizacije in dela na področju ekološkega kmetijstva. Kajti ena od ključnih idej, ki sem jih spoznal, je vzpostavljjanje alternativnega načina organizacije v verigi pridelovalec-predelovalec-trgovec-kupec. Tako sem se povezal s skupino iz Prekmurja, ki je že nekaj časa gojila biodinamično kmetijstvo. Cela ideja je bila zastavljena bolj široko. V Slovenijo naj bi prenesli osnovne standarde za ekološko kmetijstvo, ki jih predstavlja IFOAM (Mednarodno združenje gibanj za ekološko kmetijstvo). Člani IFOAM-a so združenja proizvajalcev, predelovalcev, trgovcev in kupcev, vključeni so tudi svetovalci, pa tudi institucije na področju znanosti, šolanja in informacij. Posamezne večje zemljepisne enote spadajo pod pristojnost regionalnih združenj IFOAM-a.

Slovenija je vključena v sredozemsko regionalno združenje s sedežem v Kairu. V tem času smo se pri Kortini odločili ustanoviti zadružno, toda ker je bil ta korak storjen preveč hitro, ta združba ni imela pogojev za preživetje. V naslednjem obdobju je nastala pekarna Sonček. Ugotovili smo, da je pogoj za resno delo na tem področju tudi zagotovitev lastnega finančnega vira. V predelavi lahko dodaš neko kvaliteto, energijo in za to dobiš nekaj denarja. Kot posrednik je težje preživet. Na ta način smo pomešali dva sektorja – neprofitnega in gospodarskega. Tudi IFOAM je tako organiziran. Na eni strani imamo organizacije-zveze, ki so neprofitne, člani so pa kmetje, predelovalci, trgovci, se pravi pravne osebe, ki od te dejavnosti živijo. V okviru pekarnice Sonček smo vzpostavili sodelovanje z "Zvezo društev za cerebralno paralizo Slovenije", tako da je pekarna postala ena izmed invalidskih delavnic pod okriljem te zveze. Zadnja leta se posvečamo predvsem projektu "Uvajanje permakulture v Slovenijo". Začeli smo zbirati informacije, ki jih prej nismo poznali. Vedeti moramo, da je permakultura samo en sistem znotraj ekološkega kmetijstva. V društvu smo se strinjali, da je prav permakultura zelo primerna za naš prostor. Konceptualna zanimivost metode je zanimiva predvsem zato, ker jo lahko sprejmejo tudi ljudje, ki imajo zadržke do bolj "new-agerskih" metod (npr. biodinamična metoda je taka, da zahteva drugačen svetovni nazor, poznavanje teorije o kozmičnih in zemeljskih silah...). Sredstva za ta projekt smo dobili preko natečaja na REC-u (Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe). Pogoj za sodelovanje na razpisu je bil, da smo nevladna organizacija. Ker je en od ciljev društva Kortina razvijanje biodinamičnega kmetijstva in ker je permakultura dobra "podlaga" za razvoj biodinamičnega načina pridelovanja, smo se odločili, da ta projekt izpeljemo pod okriljem sekcije za biodinamično kmetijstvo društva Kortina. S časom pa so se dejavnosti povezane s permakulturo toliko razširile, da sedaj ustanavljamo Inštitut za permakulturo.

Društvo Kortina je v tem obdobju dejavno predvsem na področju širjenja waldorfske

pedagogike. Gre za antropozofski način delovanja, kjer se na znanstveni način proučuje duhovni svet. Vendar to znanje samo po sebi ni nič vredno, če ga ne prenašamo v vsakdanje življenje. Rezultati antropozofskega gibanja v svetu so vidni predvsem na področju šolstva (nad sto waldorfskih šol po celem svetu), na področju biodinamičnega kmetijstva (npr. Združenje Demeter v Nemčiji), veliko število antropozofskih zdravstvenih ustanov, terapevtskih skupnosti za invalide, narkomane... V Sloveniji deluje waldorfski vrtec, šola ter posestvo za biodinamično pridelovanje hrane (žita, sončnice, lan)."

Kako bi pojasnili bistvo permakulture nekomu, ki prvič sliši za to besedo?

"Bistvo permakulture je zavedanje, da so vse stvari, ki jih okoli nas načrtujemo, načrtovane v nekakšne ekosisteme. Naučiti se moramo, da so stvari med seboj povezane. Preden nekaj načrtujemo, moramo najprej spoznati lastnosti mikro-okolja. Naučiti se moramo opazovanja narave. Šele ko pridemo do te stopnje, lahko začnemo z načrtovanjem sistemov, ki posnemajo ekosistem. Avtorja knjige "Uvod v permakulturo" Bill Mollison in Reny Mia Sley, sta ta princip razvila s pomočjo opazovanja ekosistema gozda. Tako sta ugotovila, da ima vsaka stvar svojo funkcijo in vlogo. Na ta način sta začela vzpostavljati nov model kmetijstva, kjer je vse povezano, ni več sektorskega pristopa. Stvar se je nadgrajevala, tak da danes permakultura zajema področja od načrtovanja hiš, etičnega ravnanja z denarjem, načrtovanja vrtov, do vzpostavljanja drugačnega načina bivanja v mestu (četrti brez avtomobilov, co-housing – souporaba skupnih prostorov v gospodinjstvu...). Max Lindegger, eden od vodilnih strokovnjakov na področju permakulture, jo je opisal takole: "Permakultura je trajen, samozadosten sistem kmetovanja, ki se obnese tako v kmečkem okolju kot v mestnem okolju. Načrtovan je tako, da v specifičnih okoljih omogoča učinkovito, z malo truda vzdrževano, optimalno donosno družbo dreves, rastlin, živali in človekovih dejavnosti. Njena glavna cilja sta ekološka

uravnoteženost in raznolikost ekosistema, načrtovanega tako, da varuje zemljo, vodo, energijo in druge naravne vire." Leta 1981 so v Avstraliji prvi udeleženci končali tečaje izobraževanja o osnovah permakulture in začeli z izdelovanjem načrtov za zemljišča po načelih permakulture. Do danes se je teh tečajev udeležilo preko 4000 ljudi, ki na različne načine delujejo v številnih ekoloških in družbenih gibanjih. Po zadnjih podatkih obstaja na svetu že 125 centrov za permakulturo, ki so raztreseni po vseh petih celinah. Kmalu bo tudi v Sloveniji začel delovati Inštitut za permakulturo, ki bo nekakšen servis za vse bodoče kmetovalce in ostale interese. V prvi fazi bo Inštitut imel samo informacijsko vlogo, v smislu, da bo zbral v informacijsko mrežo vse, ki se bodo kakorkoli ukvarjali s permakulturo."

Permakultura je torej na udaru. Kaj obsega tekoči projekt "Uvajanje permakulture v Slovenijo?"

"Osnovni cilji projekta so: uvajanje permakulture na vse praktične ravni delovanja posameznikov, skupin in organizacij, uvajanje temeljnih načel permakulture v kmetijsko izobraževanje in kmetijsko politiko ter postopno uveljavljanje principov trajnostnega razvoja v naši družbi. Glavnina projekta bo potekala na področju izobraževanja in vzpostavljanja strokovne podlage za razvoj permakulture v Sloveniji. Poleg tega bodo potekale redne promocije permakulture preko javnih predstavitev posamičnih korakov našega projekta. Ti koraki so naslednji:

- Prevod in izdaja knjige "Uvod v permakulturo" (knjiga je izšla decembra 1994),
- Osnovni tečaj o permakulturi (potekal bo v dveh delih, teoretično in praktično, udeleženci obeh delov si bodo pridobili mednarodno veljavno potrdilo, ki je pogoj za pridobitev diplome "Permaculture Design Diploma"),
- Vzpostavitev servisa za permakulturo,
- Za zaključek projekta bomo organizirali tiskovno konferenco, na kateri bomo predstavili rezultate projekta in nadaljnje korake. V prihodnosti mislimo izvajati nove izobraževalne dejavnosti, prevajati in izdajati

ново literaturo o permakulturi, širiti dejavnost servisa za permakulturo ter vzpostaviti šolsko kmetijo za permakulturo."

Spadate med društva, ki dobiček reinvestirajo v svoje nadaljnje delovanje. Kdo poleg države še financira vaše projekte?

"Projekt "Uvajanje permakulture v Slovenijo" so dosedaj finančno podprli Regionalni Center za Okolje za Srednjo in Vzhodno Evropo (REC), Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, Ministrstvo za znanost in tehnologijo, Ministrstvo za okolje in prostor, Inštitut za permakulturo, Tyllagum, Avstralija ter Gaia Trust iz Danske. Kar se tiče ostalih projektov, je na srečo država prisiljena financirati projekte, ki so iz ekološkega vidika kvalitetni. Tukaj je zelo pomembna zavest javnosti, ki stoji za "eko-projekti". Vendar pa obstaja glede financiranja s strani države velik problem. Preden država začne sofinancirati projekte nevladne organizacije, lahko tako društvo propade. Kajti v Sloveniji še ni vzpostavljen sistem direktne podpore. To pomeni, da ne dobiš denarja na začetku, takrat ko ga tudi najbolj rabiš, dobiš ga šele, ko si se dokazal na svojem področju. Kar se tiče financiranja projekta "Uvajanje permakulture v Slovenijo" iščemo sredstva pri raznih fondacijah, ki financirajo razvoj permakulture in razvoj ekoloških projektov. Prijavljamo pa se tudi na vse državne razpise. Pomemben vir prihodkov je tudi organizacija izobraževanja in tiskanje knjig. Upam, da se bo s časom tudi pri nas uveljavil princip donacij s strani posameznikov ali podjetij. Moj cilj pa je kljub vsemu ostati neodvisen."

Kakšno je vaše delovanje v javnosti?

"Na tem mestu lahko govorim samo o segmentu kmetijstva oz. prehrane. Moje delo je ves čas koncentrirano v verigi pridelovalec-kupec. Lahko bi celo rekel, da se ukvarjam s trženjem, čeprav to delam na drugačen način. Naša strategija je predvsem vzpostavljanje stika z ljudmi. Izkušnje s pekarno Sonček so pokazale, da dosti bolj pomaga direktna komunikacija s kupcem kot ne vem kakšna reklama. Izogibamo se reklamiranju v smislu prepričevanja ljudi o ne vem čem. Zagovar-

jamo princip svobode do izbire. Zato je edina pomembna stvar informirati, kaj in kako nekaj delaš. Kupec se mora nato svobodno odločiti. Dokler imajo ljudje samo eno možnost, nima-

jo svobode izbiranja. To je daljša in bolj naporna pot do kupca, po drugi strani pa je ta pot bolj sigurna. Gradimo na komunikacijah, ki se večinoma ne prekinajo.”